

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ՃԱՌ. ԲԱՐՍԵՂ, ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

(Կը կարդացուի Աւագ Հինգեաբբի, Ս. Պատարագի ընթացիկն)

Լսեցէք ինձ, զաւակներս, ու ես ձեզի՝ իբրեւ սիրելի ու հարազատ որդիներու՝ Տիրոջ երկուզը պիտի սորվեցնեմ աննախանձաբար: Վասնզի հարկը կը ստիպէ զիս, ու վա՛յ է ինձ՝ եթէ չաւետարանեմ ու չը ծանուցանեմ թէ ի՛նչ է Աստուծոյ կամքը՝ բարին և հաճելին ու կատարեալը: Եզեկիէլ մարգարէն միշտ կը զարհուրեցնէ զիս՝ երբ ա՛յսպէս կը խօսի քահանաներուն՝ Աստուծոյ կողմէ: «Որդի՛ մարդոյ, տեսուչ կարգեցի քեզ այդ Ժողովուրդին վրայ՝ եթէ տեսնես եկող սուրը, և չազդարարես փողով, ու անոնք չզգուշանան, ու եկող սուրը անպատրաստ գտնէ ունէ մէկը, անիկա իր անօրէնութեան մէջ պիտի մեռնի, ու անոր արեւը քեզմէ պիտի պահանջեմ»:

Արդ՝ սուրը գեհնէին սպառնալիքն է, իսկ փողը՝ Աստուծոյ պատուիրանքը, զոր կը հաղորդեմ ձեզի ահաւասիկ, եղբայրներս: Ես մարդ եմ ձեզ նման, ու ա՛յ աւելի մեղքերու մէջ զլտորած, բայց որովհետեւ տեսուչ և խրատող կարգուած եմ ձեզի՝ լալով ու սրտիս հռաշանքով և սիրով կը ներկայացնեմ ձեզի Աստուծոյ կամքը: Մի՛ կարծէք թէ նորալուր կամ մտացածին խօսքերով տազնապեցնել կ'ուզեմ ձեզի, վասն զի ստուգիւ ես ալ ձեզի համար հա՛յր պիտի տամ Աստուծոյ: Ատոր համար պարզ խօսքերով կը զեկուցանեմ ձեզ հինչն ի վեր սուրբ հայրերէն աւանդուած կանոնները: Նախ զիտցէք որ ոչ թէ հրեշտակներուն տրուեցաւ քահանայութեան պատիւը, վասն զի անմեղ են անոնք, այլ՝ մարդոց: որովհետեւ ինչպէս որ մենք կը մեղանչենք ու թողութիւն կը յուսանք Քրիստոսէն, նոյնպէս ալ ձեզի կուտանք թողութեան և ապաշխարութեան յոյսը: Ուստի կ'աղաչեմ որ համբերութեամբ լսէք ինձի ամէնքդ:

Ահա վերէն կը բացուի երկինքը, ու Քրիստոս իջնելով՝ կը բազմի այս սուրբ

սեղանին վրայ, ու երկինքի հրեշտակները երկրի վրայ կը ծաւալին անբեւութապէս ու կը բոլորուին այս սեղանին շուրջը, ըսպասաւորելու համար Աստուածորդին. և Սուրբ Հոգին իր բարիքներու շնորհները առատօրէն կը բաշխէ սրբութեամբ մօտեցողներուն: Եւ արդ զուք, եղբայրներ, մեծ զգուշութեամբ և երկուզով մտածեցէք, ու տեսածնիդ միմիայն հաց ու զինի մի՛ նկատէք, այլ՝ այն մեծ խորհուրդը, որ ծածկուած է մարմնաւոր աչքերու տեսութենէն, և որ միայն հոգիի աչքով կը տեսնուի անոնց՝ որոնք սրբութեամբ կը խնդրեն զայն, և որով կը սնանի հոգին և կ'ուրախանայ աստուածային ցնծութեամբ: Աստուած կրնար հում միսի ու արիւնի դարձնել զայն, ինչպէս պատահեցաւ սուրբերէն մէկուն. բայց որովհետեւ մեր զգայաւրանքները չեն կրնար հանդուրժիլ հում միսին ու արիւնին, այդ պատճառաւ հացով ու զինիով տպաւորեց Աստուած, ուստի իբրեւ պարզ հացի մի՛ նայիք անոր, ու զինի մի՛ նկատէք զայն. որովհետեւ ասիկա Քրիստոսի ճշմարիտ մարմինն ու արիւնն է. չըլլայ որ մէկը սովորական ընդունելութեամբ ու արհամարհանքով իբրեւ դոյզն բանի մը մօտենայ, ասիկա կիզող կրակ է՝ այրող ու սպառող մեղաւորներուն:

Ուստի հարկ է նախ սրբուիլ մեղքերէ ապաշխարութեամբ, որպէսզի մեր շատ մեղքերու պատճառով չայրինք կրակին մէջ, ինչու որ կ'այրին կը սպառին հոգիներն անոնց՝ որոնք չեն հեռանար մեղքերէ, ու կապուած կը մնան անոնց: Դարձեալ չըլլայ թէ մէկը յուսահատութեամբ հեռանայ՝ սնտոյի երկիւղ պատճառելով. այդ երկիւղը աւելի արհամարհանք է Աստուծոյ դէմ. վասնզի ա՛յս է երկինքի արքայութեան դուռը, ու արքայութիւնն իսկ, որ է նոյնինքն մեր Աստուածը Յիսուս

Փրիստոս, ու սրբութեամբ մօտեցողները անջնջելի կերպով օրգեգիր կ'ընէ երկնաւոր Հօրը: Փրիտնալ պէտք է նաև՝ թէ հարազատ զաւակը հօրը նմանութիւնը կը բերէ իր վրայ և դու երբ կ'ըսես՝ «Հայր մեր որ յերկինս», ու խնդրուածք կը մատուցանես (երկնաւոր Հօրդ), արժան է որ անոր նմանութիւնը փայլեցնես անձիդ վրայ, որ պէսզի լսուի խնդիրքդ, իսկ եթէ կատարեալ ու բարեբար երկնաւոր Հօրը նմանութիւնը չունենաս՝ այն ատեն չի լսեր քեզ, ու չի խոնարհիր քու աղաչանքիդ, այլ կը լսէ միայն սանդարամետը բնակող Հայրին հայրը, որուն գործերուն կը նմանին քու գործերդ ալ:

Այժմ իմանալով զայս՝ հեռու վանեցէք ձեր անձերէն Հարութիւնն ու ամէն կերպ խարդախութիւնները: Սրտանց ներեցէ՛ք ձեր եղբայրներուն յանցանքին, ու վերցուցէ՛ք ձեր մէջէն խէթն ու ատելութիւնը, որպէսզի դուք ալ ողորմութիւն գտնելով երկնաւոր Հօրմէն՝ արժանի ըլլաք այս պատարագին: Հեռու թող ըլլայ ձեզմէ անհաւատութիւնը, խղճի արատն ու թերահաւատութիւնն, ու ասոնց նման բաներ: Զննեցէ՛ք ձեր մէջէն նախանձը, նենգութիւնը, Հարութիւնը, կեղծաւորութիւնը, հպարտութիւնը, ամբարտաւանութիւնը, ամբարհաւածութիւնը, մարդահաճութիւնը, հակառակութիւնը, ոխը, վաշխը, տոկոսը, ու ամէն Հայրիքներու արմատ՝ արծաթասիրութիւնն ու ազահութիւնը, կանացի փաթեթանքներն ու կախարդական գեղերը, ամէն տեսակ Հայր խօսքերն ու թշնամութիւնը, ցանկական կիրքերը, մանաւանդ ձեր բերնէն ելած տղեղ ու տխեղձ հայհոյանքները՝ որով կը նախատէք զիրար, և անօրէն կռակաշուռութիւնը և անկարգ ու անառակ մոլորութիւնները, զորս յիշեն անգամ կ'ապականէ ու կ'աղտոտէ միտքերը, նախ իրը՝ ու ապա լսողներունը: Վասն զի դատաստանին օրը պիտի օրդնոտին զանոնք յեղիեղող զարշիւ բերանները, վասն զի Տէրը ինքն ըսած է. «Ով որ մօրոս կ'ըսէ եղբօրը՝ պարտաւոր պիտի ըլլայ գեհննի կրակին»: արդ պէտք է արմատախիլ ընել այդ բանը մեր մէջէն:

Թո՛ղ չըլլայ այսուհետև ոչ մէկը շնացող, պոռնիկ, արուազէտ, զող, յափըշտակող, գիճացող, օրովայնամուլ, արբեցող,

Հարակամ, Հարայոյզ, սպաննող, խռովարար, անողորմ, բանասարկու, պիղծ, թըշնամանող, երդում ընող, ուխտադրութ, անօրէն, անիրաւ, բամբասող և ուրիշ մեղքերու տէր, վասնզի կան մեղքեր որոնք մահու Հափ են, զորս արժանի անգամ չեմ համարիր յիշել այստեղ: Այս բոլորէն վերջ ոչ ոք չհամարձակի հերձուածող ըլլալ: Այս ըսելով՝ կը պատուիրեմ որ հին մարդը բոլորովին մէկ զի ձգէք իր ամէն Հայր գործերովը: Այլ զգաստանալով՝ եղէք ամէնքդ պարկեշտ, սուրբ, խոհեմ, հեղ, քաղցր, անոխակալ, խաղաղարար, ողորմած հիւանդներու և վշտացեալներու հանդէպ, զթացող եղէք տնանկներուն, աղքատներուն և կարօտներուն նկատմամբ, զարդարութեցէք ամէն առաքինութիւններով, սիրով, հաւատքով, յոյսով, ու կատարեալ սէր ունեցէք Աստուծոյ և մարդոց հանդէպ, վասն զի ամէն առաքինութեանց լրումը, սէրն է՝ բխած սուրբ սիրտէ ու անկեղծ հաւատքէ:

Պատուեցէ՛ք ձեր հայրերն ու մայրերը, սիրեցէ՛ք ձեր կիները իբրև ձեր անձերը, և դուք կանայք՝ հնազանդեցէք ձեր այրերուն իբրև Տիրոջ: ամէնքդ ալ երկիւղ ունեցէք Աստուծմէ ու պատուեցէք և սուրբ պահեցէք կիրակի օրը: Երիտասարդներ և կոյսեր, սիրեցէք սրբութիւնը, որպէսզի այս սրբութիւնը ընդունելով՝ լուսաւորուիք լուսափայլ հայելիի նման, որուն մէջ կը ցոլան արեւին ճառագայթները: Առաքինութիւններու մէջ աճեցէք և ապրեցէք սրբութեամբ, որպէսզի առաքեալին խօսքին համեմատ չդատապարտուիք, վասնզի անարժան հաղորդութենէ առաջ կուգան Հայր մը անտանելի ցաւեր ու նեղութիւններ, բորոտութիւններ եւայլն: Զըլլայ որ մէկը կեղծաւորելով ներս մտնէ եկեղեցիէն և դուրսը կեցողները կարծեն թէ հաղորդուողներէն մէկն է անիկա: Վասնզի երկմիտը հեռու է Աստուծմէ, ու Աստուծ չի փորձուիր: Մարդոցմէ գալիք ամօթէն մի՛ վախճաք, ինչու որ այդ ամօթը բան մը չէ, այլ դատաստանի օրը կրուելիք ամօթն է մեծագոյն ամօթը: Ինչ որ հիմա կը պահես ինձմէ և չես խոստովանիր ու չես ապաշխարեր, հոն հրապարակաւ պիտի յայտնուի մեծ դատաւորին առջև, և ուր ոչինչ պիտի կրնաս պահել: Վասնզի քու հոգիդ ինքնին դատախազ պիտի ըլլայ քեզի:

“ՔԱՆՁԻ Ի ՍՄԱ. ԾԱԳԵԱՅ ՄԵՁ ԼՈՅՍ”^(*)

Այսօր գահակալութեան տարեդարձի տօնն է Ամենայն Հայոց Վեհափառ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին: Մեզի համար, բոլոր հայոց համար, որոնք իրենց սրտին մէջ Ս. Լուսաւորչի տեսած լուսէն շող մը ունին, բոլոր անոնց համար որոնց մտքին մէջ Ս. Լուսաւորչի բերած լոյսը կը ճառագայթէ, անոնց համար տօն է այսօր:

Աշխարհիկ իշխանութիւններ հանդիսաւորապէս կը տօնեն իրենց թագաւորին գահակալութեան տարեդարձը, ինչպէս մենք Յորդանանի մէջ կը տօնենք մեր Վեհապետի Հիւսէյն Թագաւորի գահակալութեան տարեդարձը: Այսօր գահակալութեան տարեդարձն է մեր հոգեւոր իշխանին, որ մեր Վեհափառն է: Եւ հոգի առաւել է քան զմարմին: Հոգեւորը ան մեր բուն, ազնուական էութիւնը կը կազմէ: Այս պատճառով կարեւոր է մեր եկեղեցիին համար այսօր տօնախմբութիւնը:

Ասկէ 1600 տարի առաջ հաստատուած Ս. Լուսաւորչի Գահը դեռ կը մնայ կանգուն և իր գահակալն ունի: Ս. Լուսաւորչի և անկէ առաջ Ս. Թագչոսի և Բարթողիմէոսի

հաստատած Էջմիածնի այս Աթոռը երկար դարերու ընթացքին ի՞նչքան հարուածներ ընդունեց, և ի՞նչ մըրիկներու և փոթորիկներու խաղալիք դարձաւ, ի՞նչ վիշտեր անոր սիրտը խոցեցին՝ ի տես հայ ժողովուրդի կոտորածին, ջարդին և աշխարհի չորս կողմերը ցրումին: Քանի՞ քանի անգամներ սարսեցաւ, բայց այնուհանդերձ տակաց ստալով չի նար Էջմիածինը և կանգուն մնաց և տակաւին կանգուն կը մնայ մայր հողի վրայ: 1600 տարիներէ ի վեր կանգուն կը մնայ ոչ թէ միայն շէնքը և Աթոռը, այլ այդ գահին վրայ կը նստի այսօր պատուական Կաթողիկոս մը, որ կը շարունակէ այն գործը զոր Լուսաւորչը սկսաւ: Եւ վեր կը բռնէ այն ջահը, զոր իր տեսած լուսէն վառեց մեր երկրորդ Լուսաւորչը: Եւ հին հին դարերէն արձագանգող Ս. Էջմիածնի հոգեւորական քնարը՝ կը նուագէ ի լուր աշխարհի չորս կողմը ցրուած և Մայր Հայրենիքի մէջ բնակող հաւատացեալներու ականջին:

Այս մտածումը առաջին պատճառն է, որուն համար ուրախ ենք այսօրուան տօնախմբութեամբ:

(*) Քառա՝ խօսուած Ս. Յակոբեանց սահմին մէջ, Կիւսիքի օր, Հոկտեմբերի 6ին, Ն. Ա. Օմուրիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի Օծման Բ. Տառեղարձի առիթով, Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Զօր կոչմէ:

Արդ, ահա՛ խօսեցայ ձեզի ամէն բան առանց քաշուելու, ասկէ ետք անպարտ եմ ես. ձեր արիւնը ձեր գլխուն. քաշուած եմ ես ձեր արիւնէն. վասնզի այսչափ պարտականութիւն միայն դրուած էր իմ վրաս: Բայց ես գիտեմ որ ձեր մէջ կան այնպիսիներ՝ որոնք արժէք չեն տար ըսածներուս. այդ պատճառաւ վկայ կը բռնեմ ձեզ բնիս վրայէն այսօրուան ձեզի խօսածներս. իսկ դատաստանի օրն ալ Քրիստոսի բնմին առջև պիտի յիշեցնեմ զանոնք ձեզի՝ վկայ բռնելով այս սուրբ Աւետարանս. այն ասան արհամարհողը այլևս պիտի չկրնայ արհամարհել, այլ պիտի կշտամբուի ու պիտի պատուհասուի ու անմար կրակը պիտի զրկուի:

Այժմ կը վերջացնեմ խօսքս, վասն զի ինչ որ անհրաժեշտ էր ըսել այս սուրբ խորհուրդին առթիւ՝ պարզեցինք ձեզի հա-

մառօտիւ և ըստ պատշաճի: Արդ, անոնք որ կը հաղորդուին արժանաւորապէս ու զարդարուած կ'ըլլան բարեգործութիւններով՝ Պետրոսին ու միւս առաքեալներուն հետ պատուուելով կը պսակուին Քրիստոսէն ու մեր Աստուծմէն. իսկ անոնք որ ապստամբութեամբ կը հաղորդուին՝ նորէն թաշը կը հանեն Աստուծոյ Որդին, ու անոնք որ լրքենի երեսով ու անարժանութեամբ կը հաղորդուին՝ մասնիչ Յուզային ու խաչը հանողներուն մասն ու բաժինը կ'ընդունին. ձեր օգուտը դուք գիտէք: Եւ Հօգին Սուրբ, որ քնակարան է սուրբերու և աղբիւր է ամէն բարիքներու, մաքրէ ձեր հոգիներն ու մարմինները, ու փրկական խորհուրդիս հաղորդուելով՝ թողութիւն չնորհէ ձեր մեղքերուն. որուն՝ շօր ու Միածին Որդւոյն և մեր Տէր Յիսուսի Քրիստոսի հետ փառք յաւիտեանս. ամէն: